

KAI KJÆR-HANSEN

Kristus
i en desperat
verden

Livet er meningsløst, desperat,
et helvede - sådan siger mange. Bibelen, Guds ord,
siger det samme,
men vel at mærke, når livet leves
uden Jesus Kristus.

»Kristus i en desperat verden«
er en aktuel nutidsanalyse, der stærkt understreger
det kristne budskabs altafgørende betydning
som eneste vej ud af desperationen.

Bogen indeholder flg. kapitler:

Uden Gud - uden håb
Den desperate resignation
Den desperate ligegyldighed
Salomon - en desperat mand
På vej ud
Desperationen efter Guds sind
Den evige desperation
Den desperate passivitet

KRISTUS I EN DESPERAT VERDEN

KAI KJÆR-HANSEN

KRISTELIGT FORBUND FOR STUDERENDE OG SKOLEUNGDOM (KFS)

er et frivilligt arbejdsfællesskab inden for den danske folkekirke.

GRUNDLAG

KFS bygger sit arbejde på Bibelen som Guds ord. Bibelen viser os ikke blot en af mange veje til Gud, men den eneste: Jesus Kristus er vejen, sandheden og livet.

Som et frivilligt arbejdsfællesskab inden for den danske folkekirke bygger KFS på den evangelisk-lutherske bekendelse.

FORMÅL

KFS ønsker at forkynde Bibelens budskab på en sådan måde, at unge studerende må komme til personlig tro på Jesus Kristus, blive styrket og bevaret i troen og dygtiggjort til tjeneste for evangeliet.

KFS ønsker endvidere at formidle viden om den kristne tros indhold og i forbindelse hermed nedbryde gængse vrangforestillinger om, hvad kristendom er.

AKTIVITET

Ugentlige møder og bibelkredse på universiteter, gymnasier, seminarier og højere læreanstalter. I forbindelse med foredrag diskussion i en fri og åben atmosfære. Hjælp til etablering af bibel-, missions- og studiekredse samt formidling af egnet studiemateriale.

Weekend-stævner i de forskellige landsdele. I ferierne arrangeres stævner og lejre flere steder i landet. Desuden afholdes et stort årligt studentermøde og et gymnasiastmøde (SUM) på skift i de nordiske lande.

I København og Århus findes et engelsksproget bibelkredsarbejde blandt u-landsstuderende.

KFS har forbindelse med evangeliske studenterbevægelser verden over gennem „International Fellowship of Evangelical Students“ (IFES). Herigennem er der mulighed for deltagelse i kurser og stævner i mange lande.

Kai Kjær-Hansen

KRISTUS I EN DESPERAT VERDEN

Lohses Forlag

Fredericia

1973

2. oplag 1973

1. oplag udkom 1969

KFS

Forsidefoto John Ward: Anna Kronborg

Copyright 1969
by KFS

Dette foredrag blev oprindelig holdt i Munkekælderen på Københavns Universitet i oktober måned 1969.

For ikke at trætte læseren mere end højst nødvendigt har jeg i videst muligt omfang undladt kildeangivelser. Men enhver, der bare er lidt orienteret på dette felt, vil let se, fra hvem jeg har »stjålet« noget af stoffet.

K.K-H.

ISBN 87 564 0014 4

Uden Gud – uden håb

Det er en kendt sag, at der er nogle mennesker, som er mere irriterende end andre. Det er blandt andet dem, der er en erfaring rigere end andre, f. eks. ældre mennesker. Set med unges øjne er det irriterende ved dem langtfra altid deres måde at være på, men at den erfaring, de har, holder stik, at de på mange punkter får ret.

Et lignende irriterende moment kommer undertiden frem ved mødet med kristne mennesker. Det ubehagelige ved dem er, at de har noget, som ikke-kristne mennesker ikke har, og ved noget, som ikke-kristne mennesker ikke ved.

Hvad har de kristne da?

De har troen på Jesus Kristus og dermed syndernes forladelse, hvilket de ikke-kristne ikke har og ofte heller ikke ønsker at have. De ved desuden, hvordan livet er som kristen, hvilket de ikke-kristne selvfølgelig ikke ved, selv om de ofte hævder, at de ved det. Men endnu en ting ved de kristne, i det mindste mange af dem. De ved, hvordan livet var som ikke-kristen, hvilket de ikke-kristne ikke altid ved. For (uden sammenligning iøvrigt) det er nu engang sådan, at det er professoren, der engang har været ulærd, der for alvor ved, hvad det vil sige at være ulærd eller dum. Vi andre

ved det jo ikke altid. For hvis vi havde vidst det, havde vi nok ikke sagt så meget, som vi gør.

På samme måde er det den kristne, der for alvor ved, hvad det vil sige at være uden Gud, fordi han engang selv var uden Gud. Og hvis den kristne da skal svare på spørgsmålet om, hvordan livet var uden Gud, vil han uden tøven, blinken eller rødmen med apostelen Paulus sige, at det var et liv uden håb.

Det menneske, der er uden Gud, er også uden håb. Men at være uden håb er jo blot en anden formulering for at være desperat. At være desperat er nemlig at have mistet håbet.

Livet uden Gud, siger den kristne, var et liv i desperationen!

Over for denne tilsyneladende arrogante tale og vi-kristne-alene-vide-mentalitet vil nok en hel del protestere. Vi er da lykkelige, som vi har det. Igennem vort arbejde, vor fritid og familie har vi fundet meningen med tilværelsen, eller i hvert fald én mening. Om vi ikke ligefrem synger med på blomsterbørnenes »Make love – not war«, så mener vi alligevel det samme. Idet vi kæmper for kærlighedens sejr i verden finder vi indhold i tilværelsen. Derfor: Hvad er det for noget sludder at sige, at livet uden Gud er et liv i desperationen?

Dette modangreb anfægter imidlertid ikke den kristne. Han mener heller ikke, at han har foretaget en gal projicering. Engang, nemlig før han blev kristen, sagde han jo akkurat de

samme ting, følte det samme. Anskuet fra den tid mente han måske, at han var lykkelig, mente, at livet var dejligt. Han savnede jo intet. Han var ikke desperat. Men anskuet fra sit kristne standpunkt i dag, hvor livet ses under Guds og evighedens synsvinkel, må han sige, at livet uden Gud var et liv i desperation. Og han er endog så frimodig at mene, at dette forhold ikke blot gjaldt hans eget liv, men at det gælder alles!

Når vi nu siger, at det før-kristne eller ikke-kristne liv er et liv i desperationens tegn, så mener vi naturligvis ikke, at de ikke-kristne mennesker blot sidder og græder hele dagen lang og intet har at tage sig til. De kan tværtimod udfolde en hektisk aktivitet – eller skal vi kalde det en desperat aktivitet – på mange områder og derved opnå en tilsyneladende glæde og tilfredsstillelse, men som vi senere skal se, kan det godt være, at den gamle forfatter til Ordsprogenes Bog i Det gamle Testamente har ret, når han siger: »Selv under latter kan hjertet lide«.

Efter disse indledende bemærkninger vil vi for bekvemmelighedens skyld dele mennesker op i nogle grupper for at se, hvorledes desperationen udfolder sig. At det der siges, kun har antydningens præg, og at der er mange flere aspekter i denne sag end dem, der nævnes, skulle være unødvendigt at gøre opmærksom på.

Den desperate resignation

Den første gruppe mennesker er dem, der lever i den desperate resignation, hvor man slår sig til tåls med tilværelsen sådan som den er i al dens meningsløshed. Her lyder det: Tilværelsen er absurd. Ingen Gud eller guder giver den mening. Følgen af at Gud er borte bliver, at intet absolut godt og intet absolut ondt findes. Men ved at hævde, at man er tilfreds med at gøre det, man gør, kan man give tilværelsen sin egen mening. Sådan lyder i al sin korthed Albert Camus' livssyn. Alt mister altså sin absolutte værdi. Livets værdier må det enkelte menneske selv skabe, hvilket er det samme som at hævde, at mennesket skal driste sig til at være sin egen Gud, sin egen Herre.

Samme tanker gør sig gældende hos en af de andre store eksistentialister, nemlig franskmænden Jean-Paul Sartre. Hos ham findes heller ikke moralsk godt eller ondt. Tilværelsen er absurd, meningsløs. Men man kan finde sig selv, finde friheden, ved en neutral viljeshandling. Lad os tage et eksempel, hvor vi klart kan se følgerne af Sartres filosofi.

Der står en blind mand ved et gadekryds. Han vil gerne over gaden. Hjælper du ham, har du handlet frit, og er et frit menneske. Men lader du være med at hjælpe ham, ja, i stedet for sparkes til hans stok, så den falder

ud af hans hånd, har du ligeledes handlet frit og er et frit menneske.

Du vælger, og du handler. Du skal vælge, og du skal handle. Men du kan ikke få at vide, hvorledes din handling bør være, for som sagt: Moralsk godt eller ondt findes ikke. Du, og kun du, kan opfinde dit livs værdier.

Som kristne er det muligt at argumentere en hel del imod de tankegange, som kort er refereret her. For det første er det umuligt at leve efter et mønster, hvor intet moralsk godt eller ondt findes. Hverken Camus eller Sartre har selv gjort det. Camus mødte medmennesket med en vis hjertevarme; han følte sig, som han siger, solidarisk med verdens skæbne. Dette blev han dadlet for af Sartre. Men heller ikke for Sartre har det været muligt at være konsekvent. Da han signerede Det algierske Manifest, gjorde han det ikke ved en neutral viljeshandling, men han gjorde det ud fra et velovervejet moralsk synspunkt, sagde, at det var en uretfærdig og beskidt krig.

Og med denne inkonsekvens in mente, er det værd at gøre opmærksom på Bibelens klare tale om menneskets moralske skyld over for den levende Gud, han, som ikke er så lille, at små mennesker kan manipulere med ham. Her gives der nogle absolutter, her tales der om en absolut sandhed og en absolut løgn, om godt og ondt, lys og mørke, liv og død. Og når mennesket gør det onde, og det har vi ifølge Bibelen alle gjort, pådrager vi os skyld. En skyld

over for den hellige Gud, der er så stor, at den forårsager den evige katastrofe, nemlig efter døden at blive kendt skyldig og blive forstødt for evigt.

Dernæst bør der gøres opmærksom på, at det jo ikke blot er en formastelig tanke, at gøre sig selv til Gud, men følgerne af dette forhold kan blive uoverskuelige. Den tyske filosof Friedrich Nietzsche, der i sidste århundrede afsatte Gud, dræbte Gud, skabte, for at finde mening i den meningsløse tilværelse, læren om overmennesket. Overmennesket er det uhæmmede og fuldstændigt frie menneske, der skal give livet værdi. Men når Gud ikke længere er til, da mennesket har indtaget hans plads, er intet sandt, og alt er tilladt. Derfor er det ikke underligt, at Hitler begærligt indsugede Nietzsches tanker om overmennesket med dets magt.

Nu kan man naturligvis trøste sig med, at de forfærdelige ting, som så dagens lys under Hitler, hører en fjern fortid til og aldrig vil komme igen. Dog vil den kristne have svært ved at trøste sig på denne måde, da han kender lidt til sin egen og menneskehedens egoisme og fordærv.

Når mennesket afsætter Gud fra hans trone, må det, for at kunne klare livet, indsætte sig selv til Gud. Mennesket bliver Gud. Dette kommer på en egen hårrejsende og dog så naiv måde frem hos den engelske kultursociolog Edmund Leach. I en forelæsningsrække

over den teknologiske revolution starter han således: »Vi mennesker er blevet som guder. Og man må derfor spørge, om det ikke er på tide, at vi forstår vor guddommelighed. Viden-skaben giver os muligheder for at herske uindskrænket over vore omgivelser og vor egen skæbne. Men i stedet for at glæde os over det, nærer vi den dybeste angst. Hvordan kan det være? Og hvordan kan vi overvinde denne angst?« Og senere: »At sige at mennesket er blevet ligesom en gud er derfor ikke forfængelighed. Det er tværtimod i høj grad nødvendigt at sige det og også at forstå, hvad det indebærer«.

Vi gentager: Følgerne af disse tanker kan blive uoverskuelige. For har vi magt til at herske over vor egen skæbne, har vi også magt til at herske over andres skæbne. Og får vi ved en ny abortlovgivning lov til at slå uønskede, ufødte børn ihjel, hører det måske ikke en så fjern fremtid til, at ældre mennesker og andre svage og uproduktive befolkningsgrupper kan elimineres.

Da tilværelsen er meningsløs og desperat for mange mennesker, er det helt afgørende at få slået fast fra kristent hold, at selv om mennesket ifølge Bibelen selv er årsag til sin desperate og meningsløse tilværelse, fordi det har ignoreret Gud ved at sætte sig selv i centrum, så var, og er, det ikke den levende Guds mening, at tilværelsen skulle forme sig sådan for hans skabning.

At menneskelivet for mange er desperat, er givet. At nogle tror, at de finder friheden ved en viljeshandling, er også sikkert, men endnu sikrere er det, at Gud ikke ville, at mennesket skulle leve et sådant liv. Livet i meningsløsheden og desperationen er nemlig et umenneskeligt liv, for, som vi senere skal vende tilbage til, det er egentlig gudsforholdet, der gør et menneske til menneske.

Med et par eksempler fra nogle film skal vi kort illustrere, hvad vi her har talt om.

Mange af svenskeren Ingmar Bergmans film handler om mennesket, der på den ene side har vanskeligt ved at tro på Gud, men som også har vanskeligt ved at leve uden tro. I »Persona« f. eks. berettes om en kunstnerindes absurde tilværelse, hendes tvivl på kunstens mulighed. Filmen er et forsøg på at se i øjnene, at Gud er død, men at livet skal leves alligevel. Og det liv, der da skildres, er et liv i desperationen.

Det desperate moment kommer måske endnu stærkere frem i Bergmans sidste film »Skammen«. Filmens hovedpersoner Jan og Eva lever på en lille krigshærget ø. Jan er mennesket, der altid lever på andres bekostning. Han bliver årsag til borgmesterens død, da han kunne have forhindret denne, hvis han havde villet. Ved slutningen af filmen dræber han en lille dreng for at få fat i dennes billet, så han kan komme bort fra krigen. For de penge, som egentlig tilhørte borgmesteren, og

som kunne havde reddet hans liv, køber Jan en billet til sin kone. Og så er de på vej bort fra kamppladsen. Vi ser dem i sidste scene siddende i en båd sammen med andre flygtninge. Alt går godt indtil bådens motor pludselig stopper ude på åbent hav. Med strømmen driver båden ind i en hundredtallig skare af druknede faldskærmssoldater der flyder på vandet, døde. De selv i båden er levende døde blandt de rigtig døde. Om natten, mens de andre sover, har styrmanden gjort op med sig selv. Stille lister han ud over rælingen. Hans ene hånd holder et øjeblik fast ved rælingen, og så er den væk, og så er han væk for stedse. Han valgte selvmordet. Og mens de desperate levende døde mennesker i båden flyder med strømmen, slutter filmen. Mørke. Absolut mørke. Intet håb gives.

De, der har forstand på film, siger, at filmen ikke er symbolsk. Sådan gik det bare Jan, Eva, styrmanden og nogle andre. Men sådan som det gik dem, således går det nok en hel del mennesker, som vi færdes iblandt, måske flere, end vi gerne vil tro. Sådan er livet i hvert fald for mange af dem, der reflekterer over deres egen tilværelse. Her er livet et helvede, og der gives intet håb, intet!

Og det gives der heller ikke hos Passolini i »Skandalen i Milano«. Vi skal ikke tage os plads til at gennemgå handlingsforløbet, men da alt ramler for hovedpersonerne, bliver datteren sindssyg, broderen bliver en desperat

kunstner, der selv ved, at det, han producerer, intet er værd, moderen søger den vilkårlige seksuelle tilfredsstillelse, i hvilken ækelheden og modbydeligheden lyser klart frem, og faderen klæder sig til sidst af på en station, og vi ser ham ude i ørkenen, hvor ingen hører ham, hvor ingen hjælper ham, selv om han udstøder et hjerteskræende og desperat skrig.

Med mennesket, der er afklædt alt, intet håb har, ikke bliver hørt og får hjælp, men som kun kan skrike i sit hjertes fortvivlelse, slutter filmen.

Og så ler folk, når de ser denne nøgne, desperate mand i ørkenen, hvilket viser, at de intet har forstået, eller måske netop *har* forstået og igennem latteren vil glemme, hvad der er gået op for dem.

Den desperate passivitet

Kun få mennesker er robuste nok til at leve i det helvede, som tilværelsen ofte er. Hvis selvmordet da ikke vælges, kan man ophøre med at reflektere over sin egen tilværelse, altså forsøge at leve i den desperate ligegyldighed. Men en helt anden mulighed giver de euforiserende stoffer. Ved »stoffets« hjælp kan man komme bort fra livets ækelhed. De euforiserende stoffer tages ikke, fordi man *vil* flygte, men fordi de ses som den eneste løsning til at blive des-

perationen kvit. I årtusinder har østens religiøse ledere anbefalet en eller anden form for stof for at få en religiøs erfaring og for at komme bort fra den barske og karske virkelighed. Det er ikke tilfældigt, at det samfund, der mest konsekvent har opmuntret til anvendelse af »stof«, nemlig Indien, har udviklet et af de sygeste sociale samfund, som nogen sinde har eksisteret. I dette sidder tænkende stofberusede mennesker i Buddha-stilling og udforsker deres egen samvittighed, mens fattigdom, sygdom og social desorganisation når sit højdepunkt.

Nu skal det imidlertid slås fast, at man som kristen ikke kan andet end at sympatisere med vore hjemlige unge, som gør oprør imod meget af det forlorne, hykleriske og rådne i vort udbyttersamfund, som de tidligere generationer har opbygget (for nu med deres egne ord at nævne de negative sider ved vort samfund). Men deres løsningsforsøg, den desperate passivitet kan under ingen omstændigheder accepteres, og blomsterbørnenes forhåbninger om en LOVE-verden hvor skøn denne tanke end er, bygger på en illusorisk og falsk antagelse af at menneskene på bunden er gode og vil det gode. Dette taler ikke blot Bibelen imod, men det modbevises også af historiens gang.

Beatles-filmen »Yellow Submarine«s tema er netop kampen mellem det gode og ondska-ben. Beatles vil sejre over det onde ved hjælp

af deres musik, og de gør det – i filmen altså! Hitlerblåtolden, der hele tiden bekæmper LOVE, render endda til sidst rundt med blomster i ørene. Det onde er besejret med LOVE, menneskers kærlighed.

Ja, bare det var så vel! Men den bibelske tale om menneskets ondskab og selviske sind er i langt større overensstemmelse med den faktiske virkelighed. Det desperate håb om, at tilværelsen engang skal forme sig anderledes end den gør nu, at Utopia, fuldkommenhedens og kærlighedens rige skal oprinde, dette håb vil aldrig blive opfyldt før Gud i sin time genopretter retfærdigheden på sin jord. Men aldrig, aldrig skabes ved menneskers hænder paradiset på jord, hvor meget man end håber og drømmer herom.

Hermed er naturligvis ikke antydnet, at den kristne bare vil lade verden sejle sin egen sø og ikke interesserer sig for større social retfærdighed i verden. Den kristne er udmærket klar over og glad for de bedre sociale forhold han lever under i sammenligning med forholdene for et par hundrede år siden eller de nuværende forhold i den såkaldte tredje verden. Af den grund vil han også, så langt han har evner til, engagere sig for at skabe en bedre verden. Men han er klar over én ting: At mennesket ikke lever af brød alene. Dette kan måske være et memento til passivitetens modsætning, det, som vi kunne kalde den desperate aktivitet, som undertiden synes at have glem

denne gamle visdom. Den kristne mission – i al dens skrøbelighed – er et eksempel på, hvorledes man kan skabe bedre levekår og samtidig ikke glemme at forkynde det, der ene kan skabe liv og håb i mennesker, nemlig evangeliet om Jesus Kristus.

Den desperate ligegyldighed

Den sidste gruppe mennesker, vi i denne forbindelse skal nævne, er vel nok den gruppe, som indeholder flest mennesker. Det er den desperate ligegyldigheds gruppe. Denne gruppe består af pæne, ordentlige mennesker, der aldrig gør en kat fortræd, altså sådanne som de fleste af os. Her består desperationen simpelthen i en eneste stor ligegyldighed for de store spørgsmål i livet: Hvorfra er jeg kommet? Hvorfor er jeg her? og Hvorhen skal jeg?

Disse spørgsmål undgås i videst muligt omfang, fordi de skaber en unødvendig disharmoni i ens liv. Man skulle ellers mene, at mennesker, der på alle tænkelige måder sikrer sig, ville gennemtænke det eneste virkelig sikre i livet, nemlig at de skal dø. Men når livet går godt, tænkes der ikke på døden. Man undgår en konfrontation med døden. For tanken på døden fremkalder angst.

Lad os nævne et enkelt eksempel: Da passager-båden »Skagerak« for et par år siden

gik ned, fandt de forhen glade turister og andet godtfolk sig pludselig siddende i en redningsbåd syngende kristne sange. En eneste lumsk bølge, og de ville være færdige. Da, ved mødet med døden, men nok heller ikke før, blev man bange og mente, at man bedst kunne gøre bod på ens måske forspildte liv med åndelige sange.

Men ellers er døden tabu, den død, som ingen undslipper. Den kendte engelske komiker Marty Feldman, der er »in« for tiden, siger noget fornuftigt i denne sammenhæng: »Komik har stærk forbindelse med frygt. Man kan for eksempel ikke fjerne døden, men man kan sætte den på en vis afstand ved at le ad den«.

Dette er lige præcis, hvad de fleste gør. Ler, fordi man er angst. Ler ad døden, for at sætte den på en vis afstand. Men når den uundgåeligt kommer, forstummer som regel latteren. Således siger professor Carl Krebs: »Jeg så mange der skulle dø, men kun få kunne tage det«.

Ulla på 15 år kan illustrere, hvad vi her taler om. I et lille digt »JEG ER BANGE FOR DØDEN« siger hun:

Hvorfor
er vi her kun nu –
denne ene gang?
På en gang langt
og dog så kort.
Hvornår sker det –
det vi alle venter på

med angst?
Hvornår kommer den,
den store hånd,
som vil sluge os i et nu?
Hvorfor lige mig,
og allerede nu?
Jeg er bange!
Bange!
Så hør mig dog.
Hjælp mig dog.
Fri mig for
den væmmelige,
dybe afgrund,
jeg snart vil falde i.
Åh, hvor er det hele koldt
og meningsløst.

Det modsatte synspunkt hvor man ler ad og romantiserer over døden, for at komme på afstand af den, kommer til udtryk i et andet digt, som er forfattet af Birthe Dreyer: »DØDEN ER SMUK«. Vi nævner bare et par strofer:

Døden er bedre end livet.
Hvem kan såre en død?
Hvem kan svigte en død?
Døden er søvn,
dyb søvn.
Derfor: Hvorfor frygte
døden?
Døden er søvn, drømme,
døden er smuk.

Kæmp ikke imod.
Gør den ikke grusom,
forvrænget, uskøn.

Ja, døden er »smuk«, når man selv er ung og smuk og ikke præget af den. Det forholder sig på en lignende måde med en eksamen. Den kan man sagtens smile ad, når der er 3-4 år til, man skal møde den.

Selv om vor tid på en egen markant måde oplever desperationen, må vi ikke heraf slutte, at det er et nyt fænomen. Desperationen er overalt, hvor mennesker lever uden den levende Gud. Nogle gange er den åbenlys, andre gange er den dækket bag en eller anden facade. For dér hvor Gud dør, dér hvor Gud bliver borte, dér dør mennesket også. Den amerikanske sociolog Erich Fromm rammer plet ved et sted at sige: »Det 19. århundredes problem var at Gud var død; i det 20. århundrede er problemet at mennesket er dødt.«

Vi har set, hvorledes mennesker prøver at holde sig selv oven vande igennem den desperate resignation, den desperate passivitet og aktivitet, og gennem den desperate ligegyldighed. Men naturligvis benyttes der også andre metoder, uskyldige midler, for at finde et eller andet indhold i tilværelsen. Christianity Today skrev i en leder for et års tid siden: »Amerikanerne har ikke blot bedre helbred, bedre hjem, flere biler end andre folk, men de skriver og køber også de fleste bøger om »How to

be happy?«.« Noget lignende kunne sikkert også siges om os.

At vi har brugt så forholdsvis meget plads til med »udenom-bibelsk« materiale at belyse den desperate situation, skyldes, at mennesker hellere lytter til filosoffer og kulturradikale end til Bibelens ord. Men menneskers desperate syn på livet og på sig selv er interessant nok i nøje overensstemmelse med Bibelens syn på samme sager. Og måske kunne dette, for en og anden ærlig sandhedssøger, blive springbrættet for en nøjere undersøgelse af, hvilken løsning Bibelen giver.

Men først vil vi gå til Det gamle Testamente, og idet vi beskæftiger os med en stor og kendt person dér, vil vi se, hvor aktuel og livsnær denne gamle bog er.

Salomon – en desperat mand

I Prædikerens Bog møder vi kong Salomon, et desperat menneske, hvis dilemma er, at alt er tomhed, endeløs tomhed. Der angives 4 løsninger for at komme denne tomhed til livs, men ingen af løsningerne du'r. Disse mislykkede forsøg står omtalt i kap. 1,12-2,8.

Det første Salomon prøver, for at komme ud af sit dilemma, er visdommen. Vi ved fra andre kilder, at Salomon var berømt for sin visdom. Men forstanden eller rationalismen giver

ham ikke trøst, men tværtimod øget smerte. Det er en tragisk konklusion.

Derefter søger han at komme ud af tomheden ved nydelser og glæder. Men latteren, som kommer, når man følger parolen: Spis, drik og vær glad kaldes »dårskab«, og om den glæde han får, siger han opgivende: »Hvad gavner den?«. Glæden og latteren er blevet en byrde for Salomon. Vor hjemlige forfatter Benny Andersen rammer plet ved et sted at sige: »Jeg bærer med smil mit smil«, og Ordsprogsbogens forfatter ville sige: »Selv under latter kan hjertet lide«.

Det tredie, Salomon sætter sin lid til, er kulturen. Som kristne vil vi ikke tale nedsættende om kulturen. Vi vil endog gerne være med til at højne den. Men at sætte sin lid til kulturen, så den kommer til at udfylde Guds plads, gør vi ikke. I sig selv uskyldige og uskadelige ting som kunst, musik, litteratur, arbejde og studier kan udmærket godt gå hen og blive guder for os.

Og hvis de gør det, bliver al vor gerning stræb efter vind, tomhed. Hvorfor studerer vi så hårdt? Blot for at få en god eksamen? Hvorfor arbejder vi så hårdt? Blot for at få en stor indkomst? Vi ved, at under kong Salomon blev Jerusalem et stort kulturelt center og en smuk by. Men var det nok for Salomon? Nej, tomhed!

Salomons sidste forsøg på at komme ud af sit dilemma gøres ved hjælp af erotiske op-

levelser. Men heller ikke sex giver ham tilfredsstillelse. Igen her ser vi hvor up-to-date Bibelen er. Man kræver absolut frihed på dette område, og tror, at hvis man får det, skal man blive virkelig levende som menneske. Men man ignorerer fuldstændig den kendsgerning, at de, for hvem livet blot er sex, eller de, der lader sig benytte som udstillingsgenstand i sexindustrien, ofte er ulykkelige mennesker. Var det blot en tilfældighed, at verdens sexsymbol i en årrække, Marilyn Monroe, begik selvmord?

Til alle desperate mennesker, men måske også til nogle af os som bare i formindsket omfang søger vor tilflugt i ovennævnte ting, lyder det fra Herren med et citat fra profeten Jeremias: »Hvad ondt fandt jeres fædre hos mig, siden de gik bort fra mig og holdt sig til tomhed, til de selv blev tomme«.

Ja, hvad ondt fandt I? Nu er I selv blevet tomme, fordi I fyldte jeres liv med tomhed.

Hør det I humanister, der lever for jeres medmennesker, der giver jeres liv for jeres næste, I er tomme, selv om I har fundet mening med tilværelsen, I skal engang vejes og findes for lette. Og I moralister, der kun ønsker at højne moralen og sædeligheden, I hippier, med alle jeres fine og rigtige ord og meninger, I er tomme, en skal uden kerne, ikke fordi I er værre end andre – tværtimod! – men fordi I ikke kender den sande og levende Gud. Du Julian Huxley, du kæmper en ulige kamp,

når du i din desperation siger: »Snart vil det være lige så umuligt for en intelligent mand eller kvinde at tro på Gud, som det nu er at tro, at verden er flad«, for Gud er dog Gud, om så alle hans skabninger, alle de desperate mennesker, blev enige om at afskedige ham og sætte ham fra tronen.

På vej ud

Livet er meningsløst, desperat, et helvede. Sådan siger mange. Bibelen, Guds ord, siger det samme, men vel at mærke, når livet leves *uden* Jesus Kristus.

Med Jesus vises der os en vej ud af desperationen. Det er egentlig forbavsende få af de desperates lærefædre, som har villet lytte til ham og har taget et opgør med ham, selv om man ellers er åben for alt muligt i denne verden. Med Jesus kommer der en person til verden, som ikke giver mennesker et stakkels falskt håb, en sprøjte evangelium, der virker lindrende et øjeblik, men han er den, der frelser mennesker for tid og evighed, for det nuværende liv og livet efter graven. Han kan gøre det, fordi han er Guds søn, men heller intet mindre kan gøre det.

Men når han taler til mennesket, gør han det rigtignok ofte på en yderst ubehagelig måde. Sådan føles det i hvert fald for det natur-

lige menneske, hvilket er en teknisk betegnelse for os alle, sådan som vi fødes, er og lever.

Det kunne være fristende at fremstille Kristus som den store lykkemager for de mennesker, der ønsker et håb.

Fristende er det at skære Kristus til efter de behov, som de mennesker har, der behøver et håb for at leve livet.

Ligeledes ville det være fristende at sige til dem, der har mistet håbet, at det er såre godt, for Kristus kom til verden for sådannes skyld.

Ja, fristende er det at tale dem efter munden, der ønsker et håb, der behøver et håb, der har mistet håbet.

Nu er det jo ingen hemmelighed, at Jesus, når han mødte sådanne mennesker, som vi her har skildret, gav dem, hvad de bad ham om og tilgav dem deres synder. Det er alle evangelierne et eneste stort bevis på. Derfor skal Jesu tilbud om syndernes forladelse udbasuneres i verden uden noget som helst forbehold: »Kom til mig«. Da intet menneske kan skue ind i et andet menneskes motiver for at komme til Kristus, skal evangeliet uafkortet forkyndes for dem. Men da Jesus kender, hvad der skjuler sig i menneskets indre, kan mødet med ham ofte blive et yderst ubehageligt møde, fordi man for alvor kommer til at møde sig selv og ser noget af ens livs fordærv.

Jesus er nemlig ikke kommet for at sætte lapper på de huller, mennesket selv har lavet. Han reparerer ikke mennesket. Først kasserer

han mennesket, og derefter skaber han påny. Og her er vi ved noget meget vigtigt, ved noget som vi til denne lejlighed kunne kalde desperationen efter Guds sind.

Desperationen efter Guds sind

Som et eksempel på en desperation, som er virket af Jesus, vil vi gennemgå en beretning fra Det nye Testamente, nemlig beretningen om mødet mellem den kananæiske kvinde og Jesus. Hun kan tages som eksponent for et menneske, der ønsker et håb, der behøver et håb, og som til en vis grad også har mistet håbet, og som derfor som en sidste udvej kommer til Jesus.

Den kananæiske kvindes problem var, at hun havde en syg datter. Hun kommer til Jesus og råber: »Herre, Davids søn! forbarm dig over mig! min datter plages slemt af en ond ånd«. Og så lyder den næste sætning: »Men han svarede hende ikke et ord.« Denne sætning er beretningens store overraskelse.

En kvinde kommer til Jesus, men han svarede hende ikke et ord.

Hun var ulykkelig, havde et barn, der var besat af Satan, men han svarede hende ikke et ord.

Hun beder ham om hjælp, og råber i sit hjertes fortvivlelse og desperation om barm-

hertighed, men han svarede hende ikke et ord.

Med fuld ret og retfærdig harme spørger vi, hvad der går af Jesus idag? Havde han ikke selv sagt, at han var de syges læge og syndernes ven? Sagde han ikke selv, at den, som kom til ham, ville han ikke støde bort? Men er han ikke godt på vej til at støde denne kvinde bort?

Vi ser altså, at det altafgørende problem er spørgsmålet om Jesu tavshed. Og uden svar på denne forstår vi ikke beretningen, men vi kommer heller ikke til at forstå vor egen eller andres situation. For vi kender den jo selv fra vor egen hverdag. Også vi kan bevidne, at han nogle gange ikke svarede os et ord. Hvorfor svarede Jesus da ikke kvinden?

Mellem linierne og ud fra slutningen gives løsningen. Jesus var tavs, fordi han ville lære kvinden noget om hende selv. Jesus var tavs for kvindens skyld. Hun skulle se, at hendes virkelige og dybeste problem ikke var at få en rask datter. Dette kunne hun ikke indse af sig selv. Hun, og vi sammen med hende, kommer til Jesus med vore store og små problemer. Men inden han vil høre tale om dem og hjælpe os med dem, minder han os om vort største problem.

Vort største problem er os selv og vort forhold til Gud. Dette er menneskehedens grundskade.

Før Gud altså vil beskæftige sig med vore

problemer, giver han os endnu ét problem, ja, før Gud vil føre os ud af desperationen, fører han os for alvor ind i den. Dette sker, i og med han fortæller os, hvem han er, og hvem vi er uden ham.

Eller med andre ord: Der gives tidspunkter, hvor Gud må tie for at få os i tale. Når vi vil møde ham som ligemænd og diskussionspartnere, svarer han os ikke et ord. Og det gør han heller ikke, når vi kommer til ham for at få *lidt* hjælp til at leve *vort eget* liv videre. Når vi vil møde Gud på denne måde, på vore præmisser, giver han os ikke svar på vore problemer, men, og det skal understreges, ved sin tavshed taler han netop til os. Han taler bare ikke som vi altid kunne ønske det.

Hvordan talte han da til kvinden?

Det første han viser kvinden, er, at hun absolut ingen ret har at påberåbe sig. »Jeg er ikke udsendt til andre end de fortabte får af Israels hus«. Disse ord mener Jesus virkelig. Først skulle jøderne, Guds ejendomsfolk, høre og forkaste Jesus. Kvinde, siger han, du har ingen som helst ret til at bede, som du gør. Denne hårde og ubarmhjertige tale ville nok få de fleste af os til at gå fornærmet bort, men kvinden bliver ved: »Herre! hjælp mig!« Ikke mindre hårdt og ubarmhjertigt kommer da den næste sætning fra Jesu mund: »Det er ikke smukt at tage børnenes brød og kaste det til de små hunde«. Hvad er det Jesus siger her? Han fortæller kvinden, at hun er en lille hund,

der ikke har krav på lækkerierne fra dens herres bord. Og da den kananæiske kvinde og vi er i samme situation, fortælles der os hermed at vi – undskyld udtrykket! – er små hunde, der ingen som helst ret har at påberåbe os over for den almægtige og hellige Gud.

På grund af menneskets syndige og gudsfjendske væsen, på grund af, at vi betragter Gud som en ligemand eller behandler ham som en lykkemager, er der et svælg, en afgrund, mellem den kananæiske kvinde og Gud, mellem os og Gud. I vor trods og vort oprør mod Gud vender vi op og ned på tingene. Vi mener, at det er Guds håndværk at tilgive os, og at det er Guds job at synes om os, i det mindste i en tid, hvor der er så mange, der synes at kunne leve uden ham. Men al vor snakken om ret over for den hellige Gud kasseres. Kan en hund måske bestemme, hvad den skal spise? Er den ikke overladt til sin herre? Kan vi diktere Gud, hvad han skal mene og gøre? Ja, det er rigtigt, at vi kan *prøve* at diktere Gud, hvad han allernådigst skal have lov til at mene og gøre, men det forandrer ikke sagen en smule. For så sandt Gud er Gud, så lader han sig næppe diktere af os, af vore egoistiske ønsker eller vore drømme om lykke.

Igennem Jesus taler Gud Skaberen til sin skabning, den skabning der i trods og oprør har fjernet sig fra sin Gud for at leve sit eget liv. Her taler den hellige Gud, der både har *ret* til at tale sådan og *må* tale sådan, hvis det

nogensinde skal gå op for et menneske, hvem og hvordan det egentlig er.

Ved mødet med Jesus mødte kvinden sig selv på en ubehagelig nærgående måde. Hun mødte Guds hårde tale, Guds dom over sig. De fleste mennesker flygter fra dette ubehagelige domsord og skaber i stedet for en Gud i deres eget billede, en Gud, der ikke taler sådanne domsord, men denne selvskabte Gud har naturligvis ikke noget med den levende, hellige og kærlige Gud, Jesu Kristi far, at gøre.

Hvordan reagerede kvinden på Jesu dom over hende? Hun gik hverken fornærmet bort eller begyndte at diskutere om Jesus nu havde ret i sin dom. Hun giver simpelthen Jesus ret. Og her er vi ved noget meget væsentligt. Sand tro, hvilket er desperationens ophør, begynder altid med at give Gud ret, når han taler. Ja, selv når han taler hårdt til os. – Du har ret, Herre, at jeg ikke har nogen ret over for dig. Du har ret, at jeg er en hund, men hør, Herre, de små hunde æder dog af de smuler, der falder fra deres Herres bord –.

Her fanger hun Jesus i hans egne ord, som Luther siger det, og hun er nu i den situation, hvor Jesus kan give hende, hvad hun bad ham om. Og når Jesus giver, så giver han i overflod. Kvinden fik en rask datter, men også mange af os kan vidne om, at når Gud giver, så giver han i overflod.

Beretningen om den kananæiske kvinde lærer os, at kapitulationen over for Guds tale er

troens begyndelse. Dér, hvor jeg giver op over for Gud, dér, hvor min håbløse tilstand går op for mig, fordi jeg nu ser mit liv i forhold til den levende Gud, dér viser min desperate faldit sig, og idet jeg gennem Guds tale har erkendt den, kan Gud begynde at tale til mig om nåden i Jesus Kristus. Men ikke et minut før, for før hører vi det ikke!

Den sag vi her taler om udtrykkes således af Luther: »Når Gud gør levende, gør han det ved at døde. Når han retfærdiggør, gør han det ved at stille os under anklage. Når han fører os til himmelen, gør han det ved at føre os til helvede«.

Først viser han os vor åndelige sygdom, siden læger han.

Først sønderbryder han, dernæst oprejser han.

Først fører han os ned i den dybeste fortvivelse og håbløshed, for dernæst at føre os ind i sin elskede søns rige.

Dét er desperationen efter Guds sind!

At Gud ofte handler på denne mærkelige måde skyldes, at mennesket skal se sin synd og gudløshed, som er al desperations ophav. For uden at vi ser vor synd, har vi ikke brug for Jesus som frelser og herre.

Det menneske, der da kommer til Jesus med sin synd, får den forladt og sættes ved troen på Jesus i et ret forhold til Gud, sin skaber. Og derved bliver det i egentligste forstand et virkeligt menneske, for det er, som Søren

Kierkegaard siger det, »egentlig gudsforholdet, der gør et menneske til et menneske«. For når Gud er menneskets skaber, og har dannet os til samfund med sig, er det dybest set yderst »unaturligt« at leve uden ham, selv om dette »unaturlige« er blevet til natur for os alle. Når skabningen ved tro på Jesus Kristus er kommet i et ret forhold til Skaberen, kan mennesket for alvor begynde at leve på denne jord, idet skabningen under alle forhold siger Skaberen tak og ønsker at leve til hans ære. Og da må desperationen vige for dette menneskes Herre, for Jesus Kristus. Desperation og tro på Jesus Kristus har nemlig intet med hinanden at gøre, bortset fra at Jesus benytter desperationen for i sin kærlighed at få os i tale.

I menneskeverdenen, det vil sige blandt de gudløse mennesker er hovedordet desperation, selvom dette kategorisk benægtes af dem. I Guds rige, det vil sige blandt de kristne, er hovedordet håb, hvilket er en fast overbevisning om, at alle ting samvirker til gode for dem, der tror på Jesus Kristus, også selv om den kristne ikke undgår mørke og problemer i sit liv. For midt i mørket er han dér og fortæller sine børn, at det mørke, som bliver sendt over os, er et mørke, uden hvilket vi ikke ville nå frem til hans herlighed, og han fortæller os, at han engang på Golgatha selv gik ind i det absolutte og totale mørke og den forfærdeligste desperation, ja, måtte råbe: »Min Gud, min Gud! Hvorfor har du forladt mig?« for at ingen af

os skulle blive totalt forladt af Gud, men have et evigt liv.

Og det skal vi slutte med, det vi kunne kalde den evige desperation.

Den evige desperation

Hvis det havde været så vel, at vi bare havde dette ene liv på denne jord, så kunne den kristne være ligeglad med, hvad mennesker satte deres lid til i denne verden. For som vi har gjort opmærksom på, er det muligt for nogle ved hjælp af enten surrogater og pseudoreligiøsitet eller ved en hengiven-sig-for-næsten at leve et nogenlunde tilfredsstillende menneskeliv på denne jord. Og for de øvrige mennesker kunne vi jo altid prædike et evangelium, der gav dem trøst efter de behov, de nu engang havde.

Sådan kunne man mene, hvis der kun var dette liv at tage hensyn til.

Men her lærer Jesus os noget andet. Han kom først og fremmest for at frelse os fra den evige fortabelse. Dersom dette evighedsperspektiv mangler, mangler alt! Han kom for at frelse os fra synden, døden og den evige dom. Og det menneske, der tror på ham, har det evige liv. Det betyder, at det evige liv begynder og er her og nu, men engang skal fortsættes i herlighed for evigt. Nu i ringhed, men dog et evigt liv! Engang i herlighed!

Men modsat skylder vi hinanden i kærlighed at gøre opmærksom på, at den tilværelse, som for nogle er tålelig for andre er desperat, men som har det fælles, at det er en tilværelse uden tro på Kristus, den skal afløses af den evige desperation.

Han kom til verden for at frelse os fra den evige desperation og dette totale mørke, ja, Gud elskede verden så meget, at han sendte sin eneste søn til jorden, som levede, blev pint, blev korsfæstet og døde, men opstod igen, for at de mennesker, der tror på ham, ikke skal fortabes, men have et evigt liv.

Han kom til verden for at frelse fra desperationen.

Han kom til verden for at give de håbløse mennesker håb.

Og der er nogle, der tager imod ham, andre forkaster ham.

Dem, der tager imod ham i tro, har alt hvad der er værd at eje i dette liv, og ser med glæde frem til den dag, hvor de skal være sammen med Kristus i evighed. Men dem, der ikke tager imod ham, har intet der er værd at eje i dette liv, selv om de har alt i denne tilværelse, og har bare den evige desperation i vente.

Traktatbladet pro-Vita

Nyt nummer ca. en gang årligt. Gratis.

Bladet pro-Fide

Udsendes 6 gange årligt. Pris kr. 15,00.
Abonnement tegnes ved henvendelse til

KFS's landskontor

Nørre Voldgade 23, 2., 1358 København K.

Tlf. (01) 11 48 60. Giro 5 49 54.

Kontortid: mandag-fredag kl. 9-12 og 13-16.

I pro-Fide serien

der udgives af KFS, er bl. a. udkommet

Jesus og troen (32 s.)

Øivind Andersen

Pris
5,15

Fri (161 s.)

Flemming Frøkjær-Jensen

ca. 17,00

Farisæisme og kristendom (99 s.)

Hugo Odeberg

14,15

Det gælder kærligheden (170 s.)

Walter Trobisch

20,00

Hvem er en kristen? (64 s.)

Olav Valen-Sendstad

8,05

Kristen Sang (278 sange og salmer)

12,00

I pro-Fide studiekredsen er bl. a. udkommet

Mennesket som var Gud (Markusevangeliet)

Kai Kjær-Hansen

4,35

Jesus – Guds søn (Johannesevangeliet, 2. del)

John Ørum Jørgensen

5,50